

Õppekulud kõrgkoolis

Õppekulud ühe üliõpilase kohta
1996. aastal tuhandetes kroonides.

Pedagoogi-
kaülikool **14,7**

Tehnika-
ülikool **16,0**

Tartu
Ülikool **22,3**

Põllu-
majandus-
ülikool **26,9**

Kunsti-
ülikool **41,6**

Muusika-
akadeemia **42,2**

Allikas: haridusministeerium Alvar Jaakson

Tartu Ülikool teeb tasulisele õpetusele tee lahti

"Enamiku Tartu Ülikooli tudengite õppekulud maksab kinni riik — riik tellib ülikoolilt teatud arvu spetsialiste," kinnitab Tartu Ülikooli prorektor, professor Toivo Maimets.

Kui ülikoolil on jõudu rohkem tudengeid ette valmistada, pakutakse ülejäänud kohad teistele maksujõulistele soovijatele. Väljaspool riiklikku tellimust õppivad tudengid tasuksid ise ülikoolile õppemaksu, seda võiksid nende eest teha ka firmad või asutused. "Ka tasulise õppe korral peavad üliõpilaskandidaadid sooritama tasemel sisseastumiseksamid," rõhutab Toivo Maimets.

Päris täpne olles ei saa siiski raha eest õppijaid täna veel üliõpilasteks nimetada. Eestis on antud ülikoolide õppemaksu kehtestamise õigus vaid

Riigikogule, sestap on tegu inimestega, keda Tartu Ülikool lepingu alusel koolitab. "Ent neile antava õpetuse kvaliteet ja pakutavad õppimisvõimalused ei ole raasugi viletsamad "ametlike" üliõpilaste omadest," rõhutab Toivo Maimets.

Siiani on ülikool prorektori sõnul piiranud tasuliste üliõpilaste arvu 10 protsendiga, sel suvel ilmselt enam mingeid piiranguid ei kehtestata. Iga teaduskond peab teadma, kui palju üliõpilasi on tal võimalik ette valmistada.

Praegu oleks Tartu Ülikool Toivo Maimetsa hinnangul mitmel erialal võimeline rohkem tudengeid koolitama, kui riik tellib. Samas ei ole mõnes valdkonnas võimalik riigi tellimust täies mahus täita, sest puuduvad vajalikud ruumid või õppejõud.

Põhilise summa, mis riigieelarvest ülikoolile tuleb, moodustab õppeku-

ludeks minev raha — see on ligikaudu 136 miljonit krooni. "Tegu on rahaga, mille haridusministeerium annab Tartu Ülikoolile õppekuludeks," selgitab Toivo Maimets. "Raha tuleb artikkel 53 alt, mille nimi on "ülekanDED avalikule sektorile kulude täielikuks või osaliseks katmiseks"."

Teadussummad saadakse artikkel 52 alt, mis kujutab endast sihtotstarbelisi ülekanDEid avalikule sektorile. Seega Toivo Maimetsa sõnul riik tegelikult toetab ehk doteerib ülikooli tegevust. "Riik annab ülikoolidele mõeldud summa haridusministeeriumile, kes omakorda jagab raha (ülekanDED avalikule sektorile) viie Eesti kõrgkooli vahel ära, lähtudes tudengite arvust ja erialakalliduse koefitsientidest," selgitab prorektor. "Seejuures haridusministeerium ise kirjutab ülikoolidele ette üliõpilaste arvu (ministeerium kin-

nitab ülikoolide vastuvõtuarvud)."

Teisisõnu, ministeerium ise dikteerib kaudselt, kui palju üks või teine kõrgkool riigieelarvest raha saab. Kirjeldatud raha jaotamise kord on Toivo Maimetsa hinnangul mitmes punktis nõrk. Eriti puudutab see riigieelarvelisi ülekanDEid avalikule sektorile. "Reaalne elu näitab, et avalikõiguslike kõrgkoolide kõrval on mitmeid konkurente erakõrgkoolide näol ega ole mingit põhjust, miks riik peaks eelistama riiklikku õpetust eraõpetusele," leiab Toivo Maimets.

Riigieelarve kuluartiklite klassifikaatori järgi oleks avalikõiguslikele ülikoolidele mõeldud haridus- ja teadussummade koht prorektori sõnul hoopis artikkel 44 all, mis tähistab riigi ostetavaid töid ja teenuseid. Selline artikli muutus annaks haridusministeeriumile võimaluse hakata ostma

koolitamisteenust ka erakõrgkoolidelt.

"See tähendaks ennekõike seda, et ministeerium saab võrrelda vajalike diplomiõppe erialade õppekavade taset erinevates kõrgkoolides," ütleb Toivo Maimets. Tasemelt võrdsete õppekavade korral valib riik sel juhul muidugi kooli, kus õpetust antakse odavamalt.

Samuti on teaduse rahadega. Kui riik vajab mingis valdkonnas teaduslikke uuringuid, kuulutatakse välja konkurss. Kõigil kõrgkoolidel ja teadusasutustel on võimalik teha oma pakkumised, misjärel tellija (riik) otsustab usaldusväärsema ja odavama pakkumise kasuks. "Tõsi, juhul kui riiklikul tasemel raha jaotumise skeem nimetatud suunas muutubki, toob see kaasa rea

probleeme, mis ennekõike puudutavad ettevõtte raamatupidamist," tõdeb Toivo Maimets. Teenuste müügi korral on tegu käibe ja tuludega ja otse

loomulikult ka tulumaksuga. Siinkohal sobib näiteks tuua Helsingi Ülikool, kelle riik on tulumaksust vabastatud, lisaks kehtib ülikoolile ka muid maksumoodustusi.

"Riigi ja Tartu Ülikooli omavaheine suhtlemine peaks toimuma seaduse alusel väljaantud dokumentide ja lepingute vormis," leiab Toivo Maimets. Praegu lubab ministeerium küll ülikooli finantseerida 220 miljoni krooni ulatuses, kuid kuidas ja millal raha laekub, on teadmata."

Praegu küll riigi ja Tartu Ülikooli vaheline korrektne leping puudub, kuid selle väljatöötamiseks on Tartu Ülikool Toivo Maimetsa kinnitusel omapoolsed ettepanekud esitanud.

EEVA KUMBERG

EPL 1996, 6. III